

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrť leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 16. avgusta 1895.

Politiški oddelek.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Mincli četrtek zborovala je v starodavnem Kranji družba sv. Cirila in Metoda. Zbrali so se bili radoljubi iz vseh pokrajin slovenskih in tako pokazali, da je v sedanjih razmerah prepotrebna družba. Ta družba je poleg družbe sv. Mohorja gotovo najvažnejša, kar jih imamo Slovenci.

Osnovana se ni z namenom, kakor nemški „Schulverein“, da bi potujčevala otroke, temveč jedino za to, da jim ohrani materni jezik. V ta namen snuje otroška zabavišča, snuje ljudske šole in izdaje primerne knjige. Njeno delovanje je zares mnogostransko in zvezano z mnogimi težavami.

Dosedaj je družba obračala največ svojo pozornost na Primorsko, kjer je zlasti osnovala ljudsko šolo pri sv. Jakobu v Trstu, katera šola slednje leto več stotin otrok reši poitalijančenja. Da je ta šola Italijanom trn v peti, še praviti ni treba, ker jasno priča, da Trst še ni čisto italijansko mesto in to tudi postati ne sme. Tukaj ob obalah Adrije pa tudi izvršuje družba sv. Cirila in Metoda veliko avstrijsko vlogo. Skušnja uči, da Slovenci, ki se poitalijančijo, zgube tudi avstrijsko domoljubje in se pridružijo iredenti. Kolikor otrok družba v Trstu ubrani potujčenja, toliko jih ohrani Avstriji. Dobre posledice delovanja naše družbe bi se posebno pokazale, ko bi prišli za slavno Avstrijo zopet burni časi.

To šolo bode pa morala družba najbrž še dolgo vzdržavati, ker se kaže, da še ne dobimo tako hitro mestne slovenske šole v Trstu.

Zadnji čas je pa družba obrnila svoj pogled na Koroško. V Velikovci, v nekakem središču slovenske Koroške, je sklenila osnovati svojo šolo. Že krik, kateri so nasprotniki zagnali proti tej šoli, nam kaže, kako je potrebna, v kratkem se bode otvorila, ako ne pridejo kake nepričakovane ovire. Ta šola bode daleč razširjala slo-

vensko narodno zavest. Na Koroškem je le treba slovenskih ljudskih šol, pa se bode velik del dežele zopet zavedel slovenske narodnosti. Da slovenstvo na Koroškem še ni izmrlo, temveč se zbuja, kaže tudi to, da se celovski mestni očetje že začenjajo bati, da se gimnazija v Celovci posloveni. Učna uprava je zaukazala, da se iz Gorenje Koroške ne smejo jemati dijaki v celovško gimnazijo, ker je beljaška gimnazija sicer prazna. Mestni zbor celovski se je tega kar ustrašil, češ, morda se je to zaradi tega ukrenilo, da se bode gimnazija ložje poslovenila, ker se pomanjša število nemških učencev. Učna uprava seveda na kaj tacega ni mislila in je tudi hitro potolažila nemške Celovčane, da se jim še ni ničesa bati. Ta strah nemškega celovškega zastopa je pa vsekako jako pomenljiv, ker nam kaže, da gospodje sami v srci spoznajo, da je v Celovci toliko slovenskih učencev na gimnaziji, da bi vspevale slovenske paralelke. Seveda očitno tega ne povedo, ker bi radi, da bi Koroško v bodoče še veljala za nemško pokrajino.

Sedaj seveda vlada še ne misli v Celovci osnovati dvojezične gimnazije, a s tem ni rečeno, da je stvar za zmiraj odložena. Ko bode dovolj slovenskih ljudskih šol na Koroškem, bode pa vlada morala osnovati tudi gimnazijo za koroške Slovence. S tem, da družba sv. Cirila in Metoda osnuje slovensko ljudsko šolo v Velikovci, stori torej prav za prav tudi jeden korak dalje do slovenske gimnazije v Korotanu.

Družba je pa na Koroškem že dosedaj s svojimi podružničnimi shodi mnogo povzdignila slovensko narodno zavest. Pomen teh shodov se vidi že iz tega, da so nasprotniki napeli vse sile, da bi jih preprečili, pa se jim ni posrečilo. Da pa družba more vršiti svojo narodno nalogo, je pa treba, da jo podpirajo vsi Slovenci. Potrebe družbi se vedno večajo. Posebno letos je družba v veliki stiski. Zidanje nove šole v Velikovci jej napravlja velike stroške, dohodki so jej pa bili vsled potresa, ki je obiskal mnogo slovenskih pokrajin, skoro popolnoma usahnili. Želeti je pač, da bi sedaj toliko bolj Slovenci podpirali družbo, ko so se že nekoliko opomogli od ne-

sreče, ki jih je bila zadela velikonočno nedeljo. Posebno tiste pokrajine, katerih potres ni hudo zadel, naj podpirajo našo družbo.

Podpiranje družbe sv. Cirila in Metoda bodi nekaka vseslovenska zadeva in glede te družbe naj nas ne ločijo nobeni strankarski prepri. Pomisliti tudi moramo, kakšno veselje bi zavladalo v nemškem taboru, ko bi ta družba propala. S tem bi se osramotili pred svetom. Mi vemo, da noben Slovenec ne želi te sramote, za to smo prepričani, da bodo nadalje vsi Slovenci po svojih močeh donašali na žrtvenik družbe, da bode mnoga vršiti svojo nalogo v prid veri katoliški in narodnosti slovenski, katero si je zastavila.

Politični pregled.

Nejedinost protisemitov. — Mej dunajskimi protisemiti vlada največja nesloga. To se je videlo na shodu, ko so ga imeli dne 7. t. m. Mej krščanskimi socialisti in nemškimi nacionalci je bil nastal velik razpor. Več nemških nacionalcev vrgli so iz dvorane. Neki Čeh je hotel govoriti v češčini, pa mu ni pustil dr. Lueger, češ., da je v Avstriji uradni jezik nemški. Te besede Luegerjeve naj si posebno zapomnijo tisti, ki pričakujejo, da pridejo za Slované v Avstriji boljši časi, ako pridejo krščanski socialisti do večje veljave. Če so nemški liberalci nas topli s šibami, bi nas krščanski socialisti s škorpionji, ko bi imeli moč.

Politična pravica uradnika. — Minister notranjih stvari Kielmausegg je izdal nekako navodilo za uradnike glede njih postopanja v javnem življenju. Prepovedal je uradnikom udeleževati se vsacih agitacij ob volitvah. Svojih zadev ne smejo razpravljati na javnih shodih, tudi peticij ne smejo vlagati do vlade potom državnega zbora, temveč le potom predpostavljenih oblastev. S tem ukazom se politične pravice uradnikom jako omejujejo. Posebno bode ta ukaz neugoden za tistega uradnika, ki bi hotel kandidovati za kak javni zastop.

Shod nemadjarških narodnostij. — V Budimpešti je bil te dni shod nemadjarških narodnostij. Zastopani so na shodu bili Rumuni, Slovaki in Srbi. Shod se je izrekel proti temu, da Ogerska velja za madjarsko državo, dočim Madjari niti večine nimajo. Narodnostni zakon ni povse pravičen nemadjarškim narodnostim in je želeli, da se premeni. Dokler je pa v veljavi, naj se pa izpolnuje. Shod se je izrekel za društveno in zborovalno svobodo, za odpravo porotnih sodišč ali njih premeščanje v kraje, kjer bodo mogla poslovati brez tolmača. Nadalje so se izrekli zborovalci za občno, jednako in tajno volilno pravico. Sklenili so težnje Slovakov, Rumunov in Srbov sporočiti v posebni spomenici cesarju. Ogerski vladi ta shod ni bil nič prav po volji, a prepovedati se ga ni prav upala. Pač pa je najela nekaj Srbov, da so po časopisih protestovali proti njegovim sklepom. Seveda za denar se pač povsod dobi nekaj renegatov za tak protest. Nemci se shoda niso udeležili, ker ne marajo složno postopati s Slovani.

Ljudska stranka na Ogerskem baje namerava začeti hudo borbo proti cerkvenopolitičnim zakonom. Njeno glasilo pravi, da se bodo borili tudi, ko bi škofje opominjali k prijenljivosti. Vlada se pa baje ne boji dosti tega boja. Prepričana je, da bode ponehal, ko bodete le še nerešeni cerkvenopolitični predlogi vsprejeti v gospodski zbornici. To se bode pa gotovo zgodilo, ker bode cesar jeseni zopet imenoval več novih liberalnih članov gospodske zbornice.

Zmaga Košutovcev. — V Komornu na Ogerskem so te dni zmagali Košutovci a ne na volišči, temveč v gledališču. Neki komik je pel veleizdajski Košutov kuplet in žel burno pohvalo. Policija je zaradi tega šla na oder in zahtevala, da

se konča igranje in ljudje gredo iz gledališča. Občinstvo je jelo rogoviliti in ropotati z nogami. Nekateri so pali s palicami na policijo, ki je morala bežati iz gledališča. Igra se je potem nadaljevala.

Makedonija. — Vstaja v Makedoniji gre h koncu. Vstaši so opehali Večina voditeljev, deloma iz Bolgarije, deloma iz Rusije došlih prostovoljcev se je vrnilo, ker so uvideli, da nič ne opravijo. Narod sam brez podpore od zunaj ne more ničesar storiti. Da niso v Bolgariji sami ravno sedaj tako zamotane razmere, bi ta že bolj pomogla vstašem, tako ima pa doma preveč opraviti in sama bolgarska vlada se boji resnega konflikta s Turčijo, če bi podpirala vstajo. V vsem pa sloni ta vstaja na neveliki zadovoljnosti, ki bi se z lahka odpravila. Bolgarski ministerski predsednik Stojlov je nasvetoval turški vladi v namen, da bo zopet mir v Makedoniji, da naj se odpravi zakup pobiranja desetine, napravi naj se zemljiščni davek, katerega naj pobira vlada sama. Največja nezadovoljnost je namreč proti zakupnikom desetine. Policijska oblast naj se prepusti posameznim občinam, v katerih vsaki se naj nekaternikom dovoli nositi orožje. Uvede naj se samouprava vsaj pri občinskih uradih. Zastopani morajo biti pri tem po razmerju njih števila vse v Makedoniji bivajoče narodnosti, Grki, Srbi, Bolgari, Rumunci in Abanezi, da bi torej tudi v tem oziru ne bilo političnih in narodnostnih nevoščljivostij.

Kuba. — Tekom prihodnjih 14 dni si bode Španija svojo vojno moč na otoku Kuba zdatno pomnožila. V posameznih oddelkih odidejo namreč na otok večje čete vojakov v pomoč že tam bivajoči vojaški posadki nasproti vstašem, katerih ni z lahka vgnati. Vsa oborožena moč na otoku bo potom štela 76 000 mož, in sicer 59 000 pešcev, 3870 konjnikov, 1860 topničarjev, 1420 mož ženijev in 2700 mornarjev. Všteti pa tu še niso častniki. Verjetno je, da taka vojska stane lepe denarje. Španija si pač ni nikoli mislila, da bo treba takih žrtev za vstaški ameriški otok Kuba. Kdo bi rekel, da je zmaga Španije s tako vojno močjo gotova, a kdo ve kak bode v resnici konec.

Kitajsko. — Kaj žalostna poročila za krščanske misijone na kitajskem prišla so zadnji čas od tam. Kitajci so napali krščanske evropske misijonarje, jih deset pobili in jim opustošili njih bivališča. Kitajski uradniki in še celo vojaštvo se pri tem divjem činu ni postavilo na stran Evropejcev in ni svojih ljudij odgovarjalo od tacihi grozovitostij, temveč so jim še celo prigovarjali, da naj le padejo po Evropejcih. Celotno vojaštvo, ki je bilo od vlade poslano na lice mesta v varstvo Evropejcev, je te napalo in jim vse opustošilo. Angleška vlada sedaj odločno zahteva, da Kitajska te uradnike in vojake ostro kaznuje in sploh preti, da bo s silo posegla vmes, če se bodo enaki dogodki dogajali in se tujcev ne bode puščalo pri miru.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani.

(Konec.)

VII. Zbornični svetnik Karol Luckmann poroča o vlogi zbornice v Černovicah, ki je pri visokem c. kr. trgovskem ministerstvu prosila, da bi se železniške tovarne tarife vzlasti izvozne tarife napravljale z najmanj veljavno dobo jednega leta. Odsek nasvetuje z jednako vlogo obrniti se na visoko c. kr. trgovsko ministerstvo. — Nasvetu se pritrdi.

VIII. Zbornični tajnik Iv. Baumgartner poroča o vlogi zbornice v Ljubljani, ki se je obrnila na vis. c. kr. trgovsko ministerstvo s prošnjo, da bi visokoisto primernim načinom na to vplivalo, da bi se carine prosto uvažanje v inozemstvu zgrajenih morskikh